

Till arbetspensionsanstalterna

DEN NYA NORDISKA KONVENTIONEN OM SOCIAL TRYGGHET

1

Allmänt om socialtrygghetskonventionen

Den nya nordiska konventionen om social trygghet trädde i kraft 1.1.1994. Den godkändes genom lagen av 12.7.1993/1480 och trädde i kraft genom förordningen av 22.12.1993/1481. Konventionen ersätter den tidigare nordiska konventionen om social trygghet av 1981. Regeringens proposition med förslag till godkännande av konventionen har sänts till pensionsanstalterna i cirkulär A 43/92.

Principerna för den nya socialtrygghetskonventionen motsvarar innehållet i bestämmelserna om social trygghet i förordningarna 1408/71 och 574/72 i EES-avtalet. I den nordiska konventionen finns också direkta hänvisningar till ovan nämnda EG-bestämmelser. När det gäller Norden skall således både EG-förordningarna och eventuella kompletterande bestämmelser i den nordiska konventionen undersökas.

Eftersom tillämpningsområdet för den tidigare konventionen var mer omfattande än EG-förordningarna, i synnerhet i fråga om social service, har dessutom en separat nordisk konvention om social service ingåtts som torde träda i kraft senare under 1994.

Enligt ikraftträdelsestadgandet i socialtrygghetskonventionen lämnar social- och hälsovårdsministeriet vid behov närmare föreskrifter om verkställigheten av konventionen.

I detta cirkulär redogörs i korthet för innehållet i den nordiska konventionen om social trygghet med tyngdpunkt på arbetspensionerna. Noggrannare samnordiska tillämpningsanvisningar torde komma ut våren 1994.

2

Tillämpningsområde för socialtrygghetskonventionen

2.1

Personkrets

Den nya nordiska konventionen om social trygghet är av speciell betydelse för dem som inte omfattas av förordning 1408/71. De är nordiska medborgare, flyktingar och statslösa personer som är bosatta i de nordiska länderna men som inte har varit försäkrade i något EES-land på grundval av förvärvsarbete

Juridiska avdelningen

14.2.1994

samt personer som inte är medborgare i något EES-land och inte på grundval av medborgarskap omfattas av EG-förordningen.

I konventionen ingår dessutom vissa specialbestämmelser som också gäller EES-medborgare.

2.2

Lagstiftning som konventionen omfattar

De områden av lagstiftningen på vilka konventionen tillämpas räknas upp i artikel 2 i socialtrygghetskonventionen. De är desamma som i förordning 1408/71.

Konventionen tillämpas på all gällande lagstiftning i Norden inom följande områden

- förmåner som betalas på grundval av sjukdom, moderskap eller faderskap
- förmåner som betalas på grundval av arbetsoförmåga, ålderdom eller dödsfall
- förmåner som betalas på grundval av arbetsolycksfall
- förmåner som betalas på grundval av arbetslöshet
- allmänna kontantförmåner som betalas för barn.

Beträffande arbetspensionerna gäller konventionen endast de lagstadgade pensionerna. Den gäller inte icke forbundna arbetspensioner såsom pensionsanordningar som grundar sig på kollektivavtal (t.ex. ITP i Sverige). Bestämmelserna om folkpensionsförmåner gäller endast medborgare i de nordiska länderna.

3

Tillämplig lagstiftning

3.1

Principen om bosättningsland som huvudprincip

Enligt artikel 6 omfattas de som är bosatta i något av de nordiska länderna i regel av lagstiftningen i bosättningslandet.

3.2

Undantag från principen om bosättningsland

Enligt artikel 7 omfattas likväl förvärvsarbetande personer av bestämmelserna i förordning 1408/71, där utgångspunkten är att försäkringen skall tecknas i sysselsättningslandet. Bestämmelserna i för-

Juridiska avdelningen

14.2.1994

ordningen tillämpas således på en medborgare i ett treje land som t.ex. utsänds till ett annat nordiskt land för att arbeta.

I konventionen liksom också i förordningen finns vissa specialbestämmelser som gäller:

- dem som arbetar i två eller flere nordiska länder
- personalen på internationella transportföretag
- utsända arbetstagare och företagare.

Till konventionen har fogats en bestämmelse om arbete som utförs på den nordiska kontinentalsockeln. Bestämmelsen tillämpas också på dem som omfattas av EG-förordningen.

Enligt artikel 8 kan de behöriga nordiska myndigheterna sinsemellan komma överens om undantag från bestämmelserna om tillämplig lagstiftning för vissa personer eller persongrupper.

3.3 Intyg

PSC utfärdar intyg N 101 om tillämplig lagstiftning på arbetstagarens, arbetsgivarens eller företagarens ansökan

- till utsända arbetstagare och företagare
- till arbetstagare och företagare som arbetar i två eller flere länder och
- i samband med beslut om beviljande av undantag.

PSC ger sitt samtycke N 102 på anhållan av arbetsgivaren eller företagaren

- i samband med ansökan om förlängning för en arbetstagare eller företagare som kommit till Finland från ett annat nordiskt land, när utsändningen fortsätter längre än den utsatta tiden om 12 månader.

För dem som omfattas av förordning 1408/71 utfärdas på motsvarande sätt intyg E 101 och E 102 (se närmare cirkulär A 70/93, avsnitt 2).

4 Rätt till pension och bestämmande av pension

4.1 Rätt till folkpension

En nordisk medborgare som aldrig på grundval av

Juridiska avdelningen

14.2.1994

förvärvsarbete varit försäkrad i något EES-land och som sålunda inte omfattas av förordning 1408/71, har rätt till folkpension i ett annat nordiskt land om han har bott där minst tre år. Bosättningstiden behöver inte vara oavbruten. Specialbestämmelserna om folkpension ingår i artiklarna 11-13 i konventionen.

De som inte arbetar eller som aldrig har arbetat i något nordiskt land får inte räkna sig till godo bosättnings- eller försäkringstid i något annat land för att minimitiden på tre år skall uppfyllas.

Den som arbetar i ett nordiskt land och samtidigt bor i ett annat nordiskt land omfattas enligt EG-förordningen av lagstiftningen i sysselsättningslandet. Det här betyder att han får rätt till folkpension i sysselsättningslandet för den tid som han arbetat där.

4.2

Rätt till arbetspension

Enligt artikel 14 skall bestämmelserna om pensioner i förordning 1408/71 tillämpas på arbetspensionerna. Bestämmelserna i förordningen tillämpas med stöd av den nordiska konventionen om social trygghet således också på sådana icke EES-medborgare som arbetar i de nordiska länderna.

4.3

Rätt till barnpension

Också barnpensionerna bestäms enligt förordning 1408/71. Alla andra nordiska länder utom Danmark upptar barnpension bland sina pensionsförmåner.

Till skillnad från andra pensioner betalas barnpension i regel endast i ett land, vilket vanligen är det land där barnet bor.

4.4

Bestämmande av arbetspension

När arbetspensionens belopp räknas ut tillämpas den nationella lagstiftningen i varje enskilt land. Med stöd av socialtrygghetskonventionen skall dessutom också bestämmelserna i förordning 1408/71 följas.

I avsnitt 6 i cirkulär A 70/93 redogörs närmare för hur pensionen skall räknas ut enligt förordning 1408/71. Nedan följer några allmänna principer för bestämmande av pension.

Juridiska avdelningen

14.2.1994

4.4.1

Försäkringsperioder

Varje land skall särskilt beakta försäkringsperioder i andra EES-länder i den utsträckning som det är nödvändigt för att rätt till pension skall uppkomma, bestå eller återställas. Försäkringsperioderna spelar också en roll vid beräkningen av pensionerna.

4.4.2

Beräkning av pension

Pensionen räknas ut både enligt den nationella lagstiftningen och enligt förordning 1408/71 som en s.k. pro rata-pension. Den större av pensionerna beviljas.

Om rätt till pension inte uppkommer utan beaktande av försäkringsperioder i andra länder, skall pensionen alltid beräknas genom pro rata-metoden i enlighet med förordningen.

Om den sökande har rätt till ålderspension i länder med olika pensionsålder, skall de länder som har en lägre pensionsålder senare räkna ut pensionsbeloppet på nytt med beaktande av de försäkringsperioder som den sökande har fullgjort i andra länder efter denna pensionsålder.

Enligt EG-förordningen kan rätten till pension för den återstående tiden bestå även om den har upphört enligt den nationella lagstiftningen. Det är fallet om personen arbetar i något annat EES-land när pensionsfallet inträffar.

Enligt förordningen är samordning tillåten när den återstående tiden i arbetspensionerna sammanträffar, om inte Finland och det andra EES-landet har ingått en överenskommelse om social trygghet i avsikt att förhindra sammanträffande av den återstående tiden. Den nordiska konventionen innehåller en bestämmelse om samordning av återstående tid (artikel 15), varför det är konventionen och inte förordningen som skall följas beträffande samordningen till denna del.

Samordningsbestämmelserna i den nordiska konventionen tillämpas på sådana EES-medborgare som har tjänat in pension för den återstående tiden i minst två nordiska länder och på sådana i 2.1 nämnda personer som inte omfattas av EG-förordningen.

Juridiska avdelningen

14.2.1994

Enligt socialtrygghetskonventionen skall varje enskilt nordiskt land av sin pension för den återstående tiden betala ut en sådan andel som motsvarar andelen av i landet fullgjorda försäkringsperioder av de sammanlagda nordiska försäkringsperioderna. (Se närmare cirkulär A 70/93 avsnitt 6 sidorna 2 och 15)

Enligt förordning 1408/71 kan ett annat EES-lands pension samordnas med arbetspensionen enligt den nationella lagstiftningen också när det andra landets pension utgörs av en förmån av annat slag, t.ex. av en SOLITA-pension.

4.4.3

Bestämmande av barnpension

Pensionen bestäms i regel enligt lagstiftningen i det land där barnet är bosatt. Försäkringsperioderna läggs samman för att eventuella väntetider skall uppfyllas. Pensionen beviljas som en s.k. teoretisk pension. Det här betyder att pensionen beräknas som om försäkringsperioderna i alla EES-länder hade fullgjorts i det beviljande landet.

Om barnet flyttar till ett annat EES-land, skall pensionen räknas ut på nytt enligt lagstiftningen i det nya bosättningslandet, förutsatt att förmånslåtaren i det landet hade fullgjort försäkringsperioder som ger rätt till pension. Pensionen från det tidigare landet dras in om landet inte måste erlägga en tilläggsutbetalning.

5

Ansökan om pension

5.1

Utredande anstalt

Ansökan om pension enligt konventionen följer huvudsakligen EES-proceduren, (se cirkulär A 70/93, avsnitt 3).

Kontakten till den sökande och till pensionsanstalterna i de olika länderna sköts koncentrerat av den s.k. utredande anstalten, som i första hand är anstalten i den sökandes bosättningsland.

De utredande anstalterna i Finland är PSC och FPA.

Juridiska avdelningen

14.2.1994

5.2

Ansökningsförfarande

Den sökande fyller i pensionsansökan i sitt bosättningsland och meddelar samtidigt om förvärvsarbete i andra EES-länder. Ansökan anhängiggörs samtidigt i alla de länder som ansökan gäller.

De nordiska länderna använder sina egna nordiska blanketter för andra än EES-medborgare. Den utredande anstalten underrättar anstalterna i de andra i ansökan uppgivna länderna om ansökan på blankett N 202 (ålderspension), N 203 (familjepension) eller N 204 (invalidpension). Den utredande anstalten bekräftar på blankett N 205 och/eller registerutdrag sitt eget lands bosättnings- och försäkringsperioder. Den sökande meddelar sina bosättnings- och försäkringsperioder i olika länder på blankett N 207.

Anstalterna i de andra länderna bekräftar och meddelar på begäran försäkringsperioderna på blankett N 205 eller på registerutdrag till den utredande anstalten, som sänder uppgifterna till alla de anstalter som saken gäller.

Om den sökande vill skjuta upp ansökan om ålderspension i något land, skall han meddela detta när han ansöker om pension. Den utredande anstalten meddelar det till de länder som saken gäller.

Den utredande anstalten sänder uppgifterna i ansökan om ålderspension till alla länder oberoende av den allmänna pensionsåldern i landet. Anstalterna i länderna meddelar den sökande från vilken tidpunkt ålderspension kan beviljas. Den utredande anstalten får en kopia av meddelandet. När den sökande önskar få ålderspension från ett sådant land, meddelar han det skriftligen till den aktuella pensionsanstalten eller till den utredande anstalten.

Ansökan om barnpension lämnas i regel till anstalten i bosättningslandet, som på blankett N 205 för in de perioder som fullgjorts i de andra nordiska länderna. Om rätt till pension inte föreligger i bosättningslandet, skall ansökan vidarebefordras till det land där förmånslåtaren längst varit försäkrad.

5.3

Interimistisk utbetalning av pension och förskott på pension

Om den sökande har rätt till pension i bosättningslandet utan beaktande av perioder i andra länder,

Juridiska avdelningen

14.2.1994

börjar pensionsanstalten i bosättningslandet genast betala ut pension interimistiskt. Om rätt till pension i bosättningslandet inte föreligger, skall den utredande anstalten undersöka om rätt till pension eventuellt uppkommer i något annat land och uppmana anstalten i landet att interimistiskt betala ut pension till den sökande. Den utredande anstalten underrättar de andra anstalterna om detta.

Om den sökande inte har rätt till pension i något land enligt nationella bestämmelser, betalar pensionsanstalten i förskott ut ett belopp som den sökande enligt anstaltens bedömning har rätt till i pro rata-pension med stöd av förordning 1408/71 eller den nordiska konventionen om social trygghet.

6

Pensionsbeslut

Om det är fråga om en person som endast har arbetat i Norden, sänder pensionsanstalterna sina beslut direkt till den sökande. I beslutet kan ändring genast sökas. Dessutom sänder anstalterna sina beslut (2 st) i enlighet med EES-proceduren till den utredande anstalten, som gör ett sammandrag av dem på blankett N 211. Sammandraget, besluten och anvisningarna för sökande av ändring (N 212) sänds till den sökande. Den nya besvärstiden börjar löpa från det att den sökande fått sammandraget. En kopia av blankett N 211 sänds till anstalterna i alla de länder som saken gäller.

Beslutet om barnpension sänds direkt till den sökande och av det görs inget sammandrag. PSC eller FPA sänder dessutom kopior av beslutet till anstalterna i de andra länderna. Om barnpensionen från något annat land är större än den pension som beviljats av anstalten i bosättningslandet, får barnet en tilläggsutbetalning från det andra landet.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Seppo Pietiläinen

Pentti Koivisto